

NATURA 2000-HANDLEPLAN 2016-2021

**Nakskov Fjord og Indrefjord
Natura 2000-område nr. 179**

**Habitatområde H158
Fuglebeskyttelsesområde F88**

Titel: Natura 2000-handleplan 2016-2021. Nakskov Fjord og Indrefjord.
Natura 2000-område nr. 179.
Habitatområde H158.
Fuglebeskyttelsesområde F88.

Udgiver: Lolland Kommune
Jernbanegade 7
4930 Maribo
www.lolland.dk

År: 2017
Forsidefoto: Havterne, Klaus Bek Nielsen
Kort: © Geodatastyrelsen
Redaktion: Lolland Kommune
Må citeres med kildeangivelse.

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	4
Baggrund.....	5
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan	7
Behov for indsatser	9
Indsatser fordelt på aktør.....	10
Prioritering af den forventede indsats	11
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	12
Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N179 Nakskov Fjord og Indrefjord.....	13
Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag.....	18
Bilag 3: Kortbilag.....	19

Resumé

Handleplanen for Fuglebeskyttelsesområde F88 og Habitatområde H158 beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Planen har specielt fokus på den åbne fjord med mange små øer og åbne kyststrækninger, som er levested for en lang række fuglearter, både ynglende kystfugle og vinterrastende vandfugle. 89 % af området udgøres af lavvandede marine områder

Målet er at bevare og fremme de naturtyper og fuglebestande, området er udpeget for at beskytte. Handleplanen for Habitatområde H158 har som mål at bevare og fremme en lang række naturtyper, herunder særlig opmærksomhed på den truede naturtype surt overdrev. De arealmæssigt betydeligste naturtyper udgøres af grå/grøn klit og strandengene som er vigtige levesteder for fuglearterne

For Fuglebeskyttelsesområde F88 drejer det sig om særligt fokus på ynglebestande af arterne alm. ryle, splitterne, fjordterne, havterne og dværgterne og internationalt vigtige bestande af rastende sangsvane, knopsvane, grågås, sædgås og troland. Der skal især arbejdes med at sikre egnede levesteder for disse arter gennem optimale vandstandsforhold og en hensigtsmæssig drift og pleje af de lysåbne naturtyper.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Handleplanen redegør for gennemførelse af seneste handleplan 2010-2015 og behovet for indsatser i den kommende planperiode 2016-2021, prioritering af indsatsen og inddragelse af interessenter.

Baggrund

Et Natura 2000-område er et område, der er særligt bevaringsværdigt, idet det indeholder en til flere sjældne arter eller naturtyper, som på europæisk plan er i tilbagegang. Staten har udpeget 252 Natura 2000-områder i Danmark og de har udarbejdet en Natura 2000-plan for hvert område. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske indenfor planperioden 2016-2021. Natura 2000-planerne er blevet offentliggjort den 20. oktober 2015. Planerne kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet som et samarbejde mellem Lolland Kommune og Naturstyrelsen på grundlag af Natura 2000-plan for område nr. 179 Nakskov Fjord og Indrefjord.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Naturstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Naturstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Kommunerne vil arbejde for, at gennemførelse af Natura 2000-handleplanen sker med frivillig deltagelse af lodsejere med brug af de økonomiske tilskudsordninger, der er til rådighed. Denne handleplan er den anden i rækken og planperioden løber frem til udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-område, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Naturstyrelsen ønsker selv at udarbejde drifts- og plejeplaner for egne arealer, og resuméer af disse planer kan ses i bilag 1. Herudover indgår denne drifts- og plejeplanlægning for offentlige arealer kun i handleplanens tabel 5.

EU's Habitatdirektiv (Rådets Direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer) er indarbejdet i dansk lovgivning gennem Miljømålsloven og Skovloven med tilhørende bekendtgørelser. Natura 2000-planerne er et redskab, der sikrer udførelsen af Miljømålsloven og Skovloven herunder overholdelse af Habitatdirektivet. Habitatdirektivets hovedformål er at fremme opretholdelsen af den biologiske diversitet under hensyntagen til økonomiske, sociale, kulturelle og regionale behov, der bidrager til en bæredygtig udvikling.

Handleplanen er udarbejdet med hjemmel i Miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 21. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsten mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser efter lovgivningen i øvrigt, lægge Natura 2000-planen og –handleplanen til grund

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015). For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Handleplanerne har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, er det kommunernes vurdering, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Table 1. Følgende projekter er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler:

Lolland Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
	Kortlægning af uønskede invasive arter (rynket rose) på Albuen		85,55 ha
	Bekæmpelse af problemarter, rynket rose, Albuen		50 forekomster med en samlet udbredelse på 1 ha i 85,55 ha. habitatnaturtyper
	Forberedelse til afgræsning (hegning). Albuen. projektledelse, ansøgning, iværksættelse og ekstraarbejder.		70,04 ha

Table 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af kommunerne:

Lolland Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
	Pleje af lysåbne naturtyper på Albuen, hegning, græsning, slåning.*		70,04 ha realiseret*
	Pleje af lysåbne naturtyper på sydligste del af Albuen, slåning.		7,09 ha realiseret
	Indsats for arter: alm. ryle. Afgræsning og slåning af ynglebiotoper. Integreret del af pleje af lysåbne naturtyper på Albuen.		26,14 ha realiseret
	Privat projekt syd for Langø. Forberedelse til afgræsning		1,11 ha realiseret
	Privat plejegræsaftale for Vejlø. Herunder strandeng og ynglebiotop for Klyde		25,8 ha realiseret

* Dertil kommer 37,73 ha statslige arealer på Albuen, som afgræsses og slås i det integrerede hegnsprojekt af samme forpagter som på driver de private plejearealer, samt 73,20 ha lysåbne naturtyper på Enehøje, som plejes af Naturstyrelsen. Her indgår tillige indsats for arter. Se bilag 1.

Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.

Ud over de ovennævnte indsatser har kommunen søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

- Direkte kontakt til udvalgte lodsejere som har særlig sårbare naturtyper og arter
- Debat i det kommunale Grønne Råd om indsatsen.

Sammenfatning af gennemførelsen af indsatserne i foregående handleplan

Handleplan 2010-2015 havde flg. indsatser:

Nr.		Handleplan-myndighed		Offentlige lodsejere	
		Lolland Kommune	Naturstyrelsen	Naturstyrelsen1	Total
1	Udvidelse af naturtypen surt overdrev			0 – 21 ha	0 – 21 ha
2	Rydning	< 5 ha			< 5 ha
3	Forbedring af hydrologi	0 – 20 ha			0 – 20 ha
4	Bekæmpelse af invasive arter	0 – 45 ha		0 – 3 ha	0 – 48 ha
5	Græsning eller høslæt	0 – 40 ha		20 – 30 ha	20 – 70 ha
6	Sikring og forbedring af levesteder for ryle, dværgterne og splitterne. Indsatsen vil også begunstige andre kystfugle på udpegningsgrundlaget	5 - 40 ha		40 – 60 ha	45–100 ha
7	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	0 – 0,2 ha	0 – 0,6 ha		0 – 0,8 ha

- Ad 1) Der er iværksat græsning på 21 ha ikke-habitatnatur på Enehøje, der søges udviklet til surt overdrev (6230), jf. Naturstyrelsens plejeplan. Der er efterfølgende foretaget ny kortlægning af naturtyper. I den nye plejeplan er der ikke længere planlagt for udvidelse af naturtypen surt overdrev men derimod for kalkoverdrev (6210). Indsats og pleje er den samme for konvertering til ny overdrevsnatur uanset typen.
- Ad 2) Der er foretaget rydning af problemarter på mindre arealer jf. Naturstyrelsens plejeplan.
- Ad 3) Der er ikke gennemført hydrologiprojekter
- Ad 4) Der er gennemført bekæmpelsesindsats af Rynket Rose på hele Albuetangen i form af optrækning af alle mindre forekomster med minigraver. Større sammenhængende forekomster bekæmpes ved slåning i kombination med intensiveret græsning af kreaturer og får. Naturstyrelsen har desuden bekæmpet problemarter, herunder rynket rose og gyvel på Enehøje.
- Ad 5) Det kvantitative mål for pleje af lysåbne naturtyper med græsning eller slåning er mere end indfriet alene med indsatsen på 115 ha af Albuetangen, som arealmæssigt rummer ca. 2/3 af det samlede areal med landnaturtyper i Natura 2000-område 179. Dertil kommer private plejegræsaftaler på 28 ha og Naturstyrelsens plejeindsats på Enehøje på op til 97 ha nuværende og fremtidige naturtyper.
- Ad 6) Der er i 2014-15 iværksat intensiveret afgræsning på Albuen som er levestedsudpeget for alm. ryle, dværgterne og splitterne. Alm. ryle har formentlig fået forbedrede levesteder da engene er tydeligt mere kortgræssede de seneste år som følge af plejeindsatsen. Ternearterne er knyttet til de stenede, vegetationsløse forstrande, som er i god tilstand ved seneste bedømmelse i 2014. Det vurderes at forstyrrelse og prædation er de største problemer for ternearterne. Der bekæmpes ræv ved etablering af kunstige rævegrave og afskydning i samarbejde med lokale jægere. Begrænsning af forstyrrelse er primært knyttet til håndhævelsen af reservat- og adgangsbestemmelserne som forvaltes løbende af Naturstyrelsens opsynsmand og driftspersonale, samt ved informationsindsats fra naturvejlederen og turisterhervets lokale repræsentanter.
- Ad 7) Der er ikke igangsat skovtypebevarende drift på det lille areal (0,8 ha.) med ege-blandskov (9160), men tilstandsklassen er fortsat god. Ejer opfordres til at søge tilskud til Natura 2000-sikring af skov.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for nr. 179 Nakskov Fjord og Indrefjord beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet og den statslige Natura 2000-plan kan ses på www.nst.dk. Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget fremgår tillige af bilag 2. På baggrund af dette har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag i tabel 3 og 4.

Tabel 3. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne*

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper*	Rydning af uønsket opvækst	1 ha	0 -1 ha	1 - 2 ha
	Græsning eller høslæt	103 ha	Op til 21 ha	103 – 124 ha
Skovnaturtyper uden fredskovspligt*	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	0 ha	Ca. 0,2 ha	Ca. 0,2 ha
Skovnaturtyper med fredskovspligt**	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	0 ha	Ca. 0,6 ha	Ca. 0,6 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

** Indsatsen videreføres fra sidste planperiode da de vedtagende skovhandleplaner gælder i 12 år, dvs. perioden 2010-2021.

Tabel 4. Behov for forvaltningstiltag for arter udover indsatser for naturtyper*

Forventede forvaltningstiltag og metoder	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Restaurering af vandhuller og småsøer	0 områder	Op til 4 områder	Op til 4 områder
Egnede levesteder for alm. ryle fastholdes eller forbedres	0 områder	Op til 1 område	Op til 1 område
Egnede levesteder for klyde fastholdes eller forbedres	0 områder	Op til 1 område	Op til 1 område
Egnede levesteder for fjordterne fastholdes eller forbedres	0 områder	Op til 3 områder	Op til 3 områder
Egnede levesteder for splitterne fastholdes eller forbedres	0 områder	Op til 3 områder	Op til 3 områder
Egnede levesteder for havterne fastholdes eller forbedres	0 områder	Op til 3 områder	Op til 3 områder
Egnede levesteder for dværgterne fastholdes eller forbedres	0 områder	Op til 3 områder	Op til 3 områder

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

Indsatsen for områdets rastende og fouragerende trækfugle varetages især i forbindelse med tiltag via vandplanlægningen ved reduktion af næringstilførsel til havnaturtyperne. Hertil kommer indsatser over for forstyrrelser, som varetages af staten i forbindelse med forvaltningen af søterritoriet og reservatbestemmelserne, og indsats over for prædation ved bekæmpelse af ræv, se bilag 1.

Udover de beskrevne indsatser tager kommunen i administrationen af lovgivningen og den generelle forvaltning udgangspunkt i målsætningerne og udpegningerne for natura 2000-området.

Indsatser fordelt på aktør

I Natura 2000-planens indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvem der følger op på retningslinjerne, Det drejer sig om følgende retningslinjer:

- Tilstanden af levestederne for almindelig ryle (engryle), fjordterne og splitterne forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Tilstanden af levestederne for havterne forbedres, således at 75 % af de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med artens krav til ynglelokalitet.
- Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på naturtypen surt overdrev (6230), ynglefuglene almindelig ryle (engryle), dværgterne og splitterne samt trækfuglene knopsvane, sangsvane, grågås, sædgås og troldand (jf. områdets målsætning) som er i tilbagegang i denne biogeografiske region.

Det kan både være handleplanmyndighederne og offentlige lodsejere, der skal følge op på disse retningslinjer. Derfor angiver tabel 5 den aftalte opgavefordeling mellem handleplanmyndighederne og de offentlige lodsejere i Natura 2000-området.

Tabel 5 omfatter både private og offentlige arealer (inklusive de offentlige arealer, hvor lodsejeren selv udarbejdet drifts- og plejeplan).

Tabel 5. Fordeling af opgaver mellem handleplanmyndighed og offentlige lodsejere

Indsats		Handleplan- myndighed	Offentlig lodsejer	Total
		Lolland Kommune	Naturstyrelsen	
Habitatnatur	<i>Surt overdrev (6230) Naturtypebevarende pleje</i>	Op til 6 ha	Op til 8,3 ha	Op til 14,3 ha
Udvidelse af levesteder for arter	Yngleområde for almindelig ryle	Op til 1 område		Op til 1 område
	Yngleområde for klyde	Op til 1 område		Op til 1 område
	Yngleområde for havterne	Op til 3 områder	1	Op til 4 områder
	Yngleområde for fjordterne	Op til 3 områder	1	Op til 4 områder
	Yngleområde for splitterne	Op til 3 områder	1	Op til 4 områder
	Yngleområde for dværgterne	Op til 3 områder	1	Op til 4 områder

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- Færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015
- Sammenhæng i naturen
- Levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 3 og 4). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

- opsøgende/ faciliterende indsats over for særlige lodsejergupper, f.eks.:
 - Lodsejere med særligt sårbare naturtyper og arter (f.eks. naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet),
 - Lodsejere med særligt store arealer omfattet af Natura 2000-planerne,
 - Lodsejere, som er særligt interesserede i at gennemføre en indsats.
- Søge at gennemføre plejeindsats på levesteder for udpegede ynglefuglearter
- Søge projektilskud og iværksætte naturpleje på kommunalt areal.
- Iværksætte opfølgende bekæmpelse af invasive uønskede arter, Rynket Rose
- Søge at aftale skovnaturtypebevarende drift med ejer.

- Synergi mellem Natura 2000- og Vandplanindsats i den offentlige forvaltning

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Lolland Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 6, og i den forbindelse tager kommunen en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 6 viser kommunens plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 7. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Kommune
Orientering af Grønne Råd om projektstatus	Kommunerne afholder møder 2-4 gange årligt	Hele planperioden	Lolland Kommune
Hjemmesideopdatering	Hjemmeside opdateres om Natura 2000-handleplaner samt nye finansieringsmuligheder	Hele planperioden	Lolland Kommune
Orientering om vedtagelse af Natura 2000 handleplaner	Annonce i lokalaviser, som henviser til Kommunens hjemmeside	2016	Lolland Kommune
Skrivelse til lodsejere som bliver berørte af Lolland Kommunes projekter	Lolland Kommune orienterer med brev de lodsejere som bliver berørte af de projekter Lolland Kommune arbejder for at gennemføre i Natura 2000-området	Hele planperioden	Lolland Kommune
Dialog med lodsejere	Direkte dialog og møder	Hele planperioden	Lolland Kommune

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N179 Nakskov Fjord og Indrefjord

Nakskov Fjord er generelt et åbent marint område med meget lavvandede partier og forskellige bundforhold lige fra rev til sandbanker. Fjorden er gennemskåret af flere dybere sejlrender fra Langelandsbæltet ind mod Nakskov By i bunden af fjorden. I den sydlige del af fjorden findes den store lavvandede kystlagune, Søndernor. Der findes 10 øer og holme i fjorden, hvoraf den største er Enehøje. De største øer indeholder landbrug og beboelse, mens de mindste er sandrev. Derudover indgår den 5,5 km lange krumodde, Albuen, samt lavtliggende delvist inddigede arealer langs sydkysten i Natura 2000-området. Natura 2000-området er især udpeget på grund af det rige fugleliv i fjorden - både ynglende fugle, rastende trækfugle og overvintrende fugle.

Naturstyrelsen ejer spredtliggende arealer i Natura 2000-området, nemlig øerne Enehøje og Rommerholm, det meste af den nordlige del af Albuen samt et lille areal omkring P-pladsen ved roden af Albuen. Af de 144 ha, som ejes af Naturstyrelsen, er godt 51 ha kortlagt med lysåbne, terrestriske habitatnaturtyper (tabel a). I 1. planperiode var 48 ha kortlagt. Der er kortlagt nye naturtyper og sket en betydelig omfortolkning af naturtyperne sammenlignet med 1. planperiode.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Tilstanden af levestederne for almindelig ryle (engryle), fjordterne og splitterne forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Tilstanden af levestederne for havterne forbedres, således at 75 % af de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med artens krav til ynglelokalitet.
- Naturstyrelsen skal være særligt opmærksom på naturtypen surt overdrev, ynglefuglene almindelig ryle (engryle), dværgterne og splitterne samt trækfuglene sangsvane, grågås og sædgås, som er i tilbagegang i den biogeografiske region.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		Total
	naturtype	
1310	Enårig strandengsvegetation	3,2
1330	Strandeng	17,2
2130	Grå/grøn klit	15,6
6210	Kalkoverdrev	0,7
1220	Strandvold med flerårige	0,6
1230	Kystklint/klippe	1,2
2110	Forklit	4,7
6230	Surt overdrev	8,3
I alt		51,4

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i tabellerne II - IV:

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)					
		Naturtype	Målsætning		Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen		17,2
			Naturtypebevarende pleje		17,0
			Naturlig dynamik		0,2
	1220	Strandvold med flerårige	Sikring af naturtypen		0,6
			Naturtypebevarende pleje		0,6
	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen		0,7
			Naturtypebevarende pleje		0,7
	1230	Kystklint/klippe	Sikring af naturtypen		1,2
			Naturlig dynamik		1,2
	1310	Enårig strandengsvegetation	Sikring af naturtypen		3,2
	2110	Forklit	Sikring af naturtypen		4,7
			Naturtypebevarende pleje		1,9
			Naturlig dynamik		2,8
	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen		8,3
			Naturtypebevarende pleje		8,3
	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen		14,0
			Naturtypebevarende pleje		2,7
			Naturlig dynamik		0,5
Ny habitatnatur	9997	Ikke specificeret	Udvikling mod 6210 Kalkoverdrev		12,9

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Græsning	Eksisterende	16,7
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,3
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	3,0
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,5
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,2
	1220	Strandvold med flerårige	Græsning	Eksisterende	0,6

	6210	Kalkoverdrev	Græsning	Eksisterende	0,7
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,0
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,4
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,0
	1230	Kystklint/klippe	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	1,2
	1310	Enårig strandengsvegetation	Græsning	Eksisterende	3,2
	2110	Forklit	Græsning	Eksisterende	4,5
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,0
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,2
	6230	Surt overdrev	Græsning	Eksisterende	8,3
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	1,7
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,4
	2130	Grå/grøn klit	Græsning	Eksisterende	13,5
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	3,3
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,7
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,5
Ny habitatnatur	9997	Ikke specificeret	Græsning	Eksisterende	12,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,6
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,6
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	Nyt	7,7

I tabel III er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

"Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.

"Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel IV: Planlagte udvidelser af naturtyper

Udvidelse af naturtyper (ha)	
Målsætning	Total
Udvikling mod 6210 Kalkoverdrev	12,9

Særlig indsats for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel III.

Af hensyn til ynglefuglene fjordterne, havterne, splitterne og dværgterne gennemføres specifikke artsplejetiltag.

Tabel V: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A191	Splitterne	Sikring af artens levested	1
A193	Fjordterne	Sikring af artens levested	1
A194	Havterne	Sikring af artens levested	1
A195	Dværgterne	Sikring af artens levested	1

Tabel VI: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
A191	Splitterne	Begrænsning af prædation	1
A193	Fjordterne	Begrænsning af prædation	1
A194	Havterne	Begrænsning af prædation	1
A195	Dværgterne	Begrænsning af prædation	1

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer i N179 forventes at medføre, at naturtyper og arter på sigt opnår gunstig bevaringsstatus. Dette indebærer:

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til naturtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til naturtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres naturtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede ynglefugle og øvrige arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.
- Natura 2000-området bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for levedygtige bestande af de udpegede fuglearter på nationalt og/eller internationalt niveau:
 - De kortlagte levesteder for rørhøg og almindelig ryle (engryle) inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
 - De kortlagte levesteder for klyde og splitterne inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Hvis området huser en ynglebestand på mere end 10 par klyder og 10 par splitterner er det tillige en indikation på levestedets og omgivelsernes

egnethed som yngleområde. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.

- Af de kortlagte levesteder for havterne inden for Natura 2000-området bør mindst 75 % enten bringes til, eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Hvis området huser en ynglebestand på mere end 50 par havterne er det tillige en indikation på levestedets og omgivelsernes egnethed som yngleområde. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- De kortlagte levesteder for fjordterne og dværgterne inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Tilstanden og det samlede areal af levesteder for sangsvane, grågås og bramgås som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes tilstrækkelige egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne, så området kan huse en tilbagevendende rastebestand på 2700 sangsvane, 5700 grågås og 5400 bramgås.
- Tilstanden og det samlede areal af levestederne for sædgås og havørn som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne. Afgørelser i forbindelse med konsekvensvurdering baseres på en konkret vurdering.

Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område bestående af habitatområde H158 og fuglebeskyttelsesområde F88

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 158

Naturtyper:

Lagune* (1150)

Rev (1170)

Sandbanke (1110)

Vadeflade (1140)

Bugt (1160)

Strandvold med flerårige planter(1220)

Enårig strandengsvegetation (1310)

Forklit (2110)

Grå/grøn klit (2130)

Kransnålalge-sø (3140)

Næringsrig sø (3150)

Brunvandet sø (3160)

Kalkoverdrev* (6210)

Surt overdrev* (6230)

Ege-blandskov (9160)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 88

Fugle:

knopsvane (T)

sangsvane (T)

sædgås (T)

grågås (T)

bramgås (T)

taffelend (T)

havørn (TY)

rørhøg (Y)

blishøne (T)

klyde (Y)

almindelig ryle (Y)

splitterne (Y)

fjordterne (Y)

havterne (Y)

dværgterne (Y)

Naturtyper, fugle og andre arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Ved fuglearter: "T" = trækfugl, "Y" = ynglefugl. Udpegningsgrundlag for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Bilag 3: Kortbilag

Kort over Natura 2000-områdets afgrænsning

